

miljøpartiet
de grønne

Innlandet

PROGRAM

MDG INNLANDET 2019 - 2023

FOR MENNESKER
OG MILJØ

INNHold

Innlandet - Et fylke for naturkontakt og livskvalitet!	04
Demokrati og mangfold	05
Blomstrende kultur	06
Energi og klima	07
Et sunt naturmiljø	08
Jordbruk og skogbruk	09
Grønn næringspolitikk	10
Folkehelse	11
Utdanning og skole	12
Regional planlegging	13
En myk samferdselspolitikk	14

MDG Innlandet
innlandet.mdg.no

Bli medlem!
www.mdg.no/bli_medlem

PROGRAM INNLANDET MDG 2019 - 2023

Miljøpartiet De Grønnes (MDG) mål er et medmenneskelig samfunn i økologisk balanse. Økonomien skal underordnes sunne økologiske prinsipper og fremme fred og rettferdighet både lokalt og globalt. Livskraftige lokalsamfunn basert på lokale ressurser er en forutsetning for å nå målet.

Vi tar mål av oss til å utforme en helhetlig politikk for nåtid og framtid, basert på tre grunnleggende solidaritetsprinsipper: solidaritet med andre mennesker, solidaritet med framtidige generasjoner og solidaritet med dyr og natur.

Innlandet står ved et veiskille. Som samfunn er vi på vei inn i en klimakrise og vi er vitner til en massiv insektdød og utryddelse av arter. Dette påvirker ikke bare verden og Norge, men også Innlandet. Vi står ved et veiskille, der langsiktig trygghet, frihet og velferd for alle står på spill.

Vi har drevet rovdrift på både mennesker og miljø. Nå tvinges vi til å betale kostnaden ved å ta et oppgjør med målet om å hele tiden produsere mer for å kjøpe og så kaste mer. Vi tvinges til å innse at hver gang vi bygger ned natur, så dreper vi insekter, sopp, planter og dyr vi ikke kjenner rekkevidden av å miste. Vi tvinges til å erkjenne at hver gang vi ødelegger matjord, så bygger vi ned fremtiden vår. Vi vil også måtte akseptere at unge kan bli syke av prestasjonsjag og kjøpepress. Og vi vil jo ikke våre barn og de fremtidige generasjoner så vondt? Vil vi?

Den gode nyheten er at vi fremdeles kan snu. Den dårlige er at jo lenger vi venter, desto høyere blir kostnaden, og vanskeligere blir det. Vi står ved et veiskille.

De Grønne sier nei til den rådende politikken rovdrift på mennesker og miljø. Vi vil skape et samfunn hvor vi har gode liv uten at vi ødelegger for andre. Vi vil ha levende lokalsamfunn der færre er ensomme og vi har mer tid til venner og familie. Ungene skal kunne leke trygt ute og kunne gå eller sykle til skolen i frisk luft. Vi skal fortsatt kunne gå tur i gammel skog og fiske i fjorden. Dyra i havet skal ikke kveles av plast. Vi vil skape et Norge som kjemper mot klimaendringer, som bidrar til at færre drives på flukt og sikrer gode liv også for dem som kommer etter oss.

Vårt løfte til deg er at vi hver dag vil jobbe for vår felles fremtid. Vårt løfte er at vi alltid vil ta vare på mangfoldet, både blant mennesker og miljø. Vårt løfte er at vi vil legge til rette for at du og jeg kan ta de gode valgene både for oss selv, lokalsamfunnet og kloden. Vårt løfte er at vi vil gjenskape et samfunn der varme hender, omsorg, kunnskap og balanse er viktigere enn penger, selv om vi selvsagt forstår at økonomi også setter noen rammer. Vi lover derfor å støtte alle folkene med ideer og pågangsmot til å skape nye grønne arbeidsplasser. Det skal være enklest og billigst å velge miljøvennlig, uansett hvor du bor.

Vi står ved et veiskille. Vi har gjennomføringskraften, når du gir oss din stemme. Her er vårt program for 2019-2023.

1. INNLANDET

- ET FYLKE FOR NATURKONTAKT OG LIVSKVALITET!

Det er mange kvaliteter som gjør det attraktivt å leve og bo i Innlandet. Fylket preges av en spennende historie, et vakkert kulturlandskap bestående av produktive og verdifulle landbruksarealer, store sammenhengende naturområder, skog, fjell, innsjøer og vassdrag, og et mer stabilt klima enn ved kysten. En bærekraftig utvikling av Innlandet kan bygge videre på de kvalitetene, ressurser og fortrinn som kjennetegner regionene i fylket.

Miljøpartiet De Grønne ser mange muligheter for utvikling i Innlandet. Nye ideer kan bidra til en bedre utnytting av ressursene vi har. Den videregående skolen har en sentral rolle i utviklinga vi ser for oss. Nye ideer kommer til gjennom kreative prosesser, og derfor må det satses på praktisk-estetiske fag og tverrfaglighet. Praktiske, estetiske og kreative læreprosesser har stor betydning for alle fag. Kunstfag er derfor viktige i seg sjøl, men også for alle andre fag i skolen.

Innlandet er et mangfoldig fylke. Noen regioner preges over tid av tilflytting, andre av fraflytting. Dette innebærer ikke bare fysiske endringer, men også en ny befolkningssammensetning med andre ønsker og behov enn tidligere.

Svak næringsutvikling gjør det i dag utfordrende for mange å bli boende eller flytte til deler av Innlandet. Bosettingsmønsteret henger sammen med hvor jobbene finnes og hvor folk ønsker å bo. I dag finnes de fleste jobber innen handel og tjenesteyting. Det er viktig å utnytte de mulighetene ledige hender og hoder byr på. De Grønne mener det private næringslivet må styrkes i Innlandet, og vil stimulere til at kreative og initiativrike innbyggere starter bedrifter.

Kunnskap og erfaringer bør deles slik at folk kan gjøre hverandre sterkere. Alle må få delta på sine premisser i den lokale og regionale utviklinga. Kompetanse og arbeidsplasser må deles, og alle må gis en sjanse og få tilstrekkelig veiledning for å finne sin plass i samfunnet. For at alle skal kunne delta må det tenkes nytt.

Miljøpartiet De Grønne ønsker å modernisere Innlandet ved å legge til rette for en grønn omstilling og en bærekraftig utvikling med mennesker i sentrum. Innlandet mangler i dag en overordna grønn politikk og en satsing på innbyggernes skaperkraft.

Fylkeskommunen har en viktig rolle i å ivareta viktige miljø og samfunnshensyn i et regionalt perspektiv. Vi mener det er behov for et regionalt folkevalgt nivå som koordinerer offentlige og private aktører i fylket og legger til rette for samarbeid på tvers av kommunegrensene.

Innlandet er et fargerikt fellesskap. Vi ønsker at alle nye borgere skal føle seg hjemme her og få muligheten til å ta i bruk sine ressurser. En framtidretta samfunnsutvikling er tuftet på kreativitet, mangfold og toleranse.

Innlandet MDG vil:

- Styrke innbyggernes medvirkning i utviklingen av sine nærmiljø
- Satsing på et bredt, lavterskel kulturtilbud
- Stanse nedbygging av landbruks-, natur- og friluftslivsområder
- Flytte investeringer i nye fylkesveger over til sykkelveger
- Satse sterkt på kollektivtransport
- Styrke klimaarbeidet i Innlandet

2. DEMOKRATI OG MANGFOLD

Vi mener det er viktig å styrke det lokale selvstyret slik at beslutninger blir tatt nærmest mulig dem det gjelder. Bred medvirkning må sikres i steds- og samfunnsutviklinga i høyere grad enn i dag. Det betyr at alle skal kunne være med å påvirke hvordan samfunnsutviklinga skal være. For å gjøre dette må terskelen senkes for alle som ønsker å delta i aktuelle samfunnsdebatter og beslutningsprosesser.

Gjennomsiktighet må prege beslutningsprosessene i de folkevalgte organer, slik at uenigheter blir gjort kjent. Det bør som hovedregel legges til rette for brede og godt informerte offentlige debatter. Nye digitale plattformer kan spille en viktig rolle i kontakten med innbyggerne og informasjonsarbeid, men tradisjonelle møter er også viktig for å nå ut til folk i alle aldersgrupper og lag av befolkningen.

Ved å styrke Innlandets levende lokalsamfunn, og gi gode muligheter for medvirkning, gjør vi Innlandet til et tryggere, vennligere og mer inkluderende fylke. Vi ønsker et Innlandet fylke med rom for alle, og som tilrettelegger for at alle skal ha mulighet til å leve meningsfulle liv der de ønsker. Vi vil legge vekt på inkluderende tiltak i nærmiljøet, og etablere nye møteplasser for alle som ønsker å utvide sitt nettverk og bekjentskapskrets.

Frivillig arbeid er en massiv ressurs for samfunnet, og gir økt livskvalitet og sosial utvikling til enkeltmennesker og lokalsamfunn. Derfor er det viktig at frivillig arbeid og frivillige organisasjoner i Innlandet styrkes.

Innlandet MDG vil:

- Styrke og videreutvikle kommunene til å bli bærekraftige lokalsamfunn som bygger opp under verdier som tilhørighet, verdighet og enkeltmenneskets frihet til å være seg selv
- Styrke nærdemokratiet i kommunene, og stimulere til en konstruktiv samfunnsdebatt, ved at det i alle kommuner etableres åpne samrådsforum i samarbeid med publikum, kulturinstitusjoner, kunnskapsmiljøer og interesseorganisasjoner.
- Arbeide for bred og representativ deltakelse i

saker av stor betydning, for innbyggere i regionen og lokalmiljøene

- Gjennomføre og støtte politiske folkemøter og styrke medvirkning i politiske prosesser
- Bidra til at fylkeskommunens arbeid blir bedre kjent for innbyggerne
- Lage gode veiledere for å finne fram i offentlige nettsider, arkiver og dokumenter
- Støtte organisasjoner som arbeider med marginaliserte grupper og for større mangfold i samfunnet
- Opprette et LHBTQ+-råd (lesbiske, homofile, bi-file, transpersoner og skeive) for Innlandet i samarbeid med LHBTQ-sivilsamfunn i Innlandet
- Stimulere til at flere innvandrere kommer inn på arbeidsmarkedet ved at personer med svake norsk-kunnskaper får tilgang til flere typer yrkesrettede norskkurs
- Reduserer bruken av ufrivillige deltidskontrakter
- Styrke arbeidet med å formidle erfaringer fra internasjonalt og interregionalt arbeid
- Jobbe for bedre inneklima i offentlige bygg
- Styrke varslers rettigheter
- Arbeide for et klart og forståelig språk i brev fra det offentlige og i alle offentlige dokumenter
- Videreføre trainee-ordning for personer med ned-satt funksjonsevne i fylkeskommunen

3. BLOMSTRENDE KULTUR

Tilgangen til et bredt kulturtilbud beriker hverdagen. Kunst og kultur stimulerer til en tolerant, human og empatisk innstilling til medmennesker og er derfor essensielt for allmenndannelsen. I Innlandet skal derfor alle ha tilgang til et godt kulturtilbud uavhengig av hvor de bor. Ved å legge til rette for en mangfoldig kultursektor, styrker vi mulighetene for utveksling av spennende kulturuttrykk og en større valgfrihet i kulturtilbudene. Kunst- og kulturopplevelser skaper trivsel og utvikler sosiale relasjoner.

Innlandet MDG vil satse på kunstmiljøene og stimulere til at kunstnere kan bo og virke i distriktene. Vi vil bedre mulighetene for at alle som ønsker det kan engasjere seg i kreativ utfoldelse. Fylkeskommunen har et viktig ansvar for vår kulturarv, og er en viktig aktør for folkeopplysning og kulturell utfoldelse.

Vi ser på det som en menneskerett å kunne uttrykke seg og engasjere seg i samfunnet. Kulturelle uttrykksformer kan bygge broer og skape en følelse av identitet og tilhørighet. Fylkeskommunen bør stimulere og støtte kulturelle initiativer i alle regioner gjennom ulike former for desentralisert virksomhet.

Innlandet MDG vil:

- Styrke mulighetene for kulturell utfoldelse og kulturtilbudet i hele fylket
- Etablere og støtte kulturelle atelier og arbeidsplasser i alle regioner
- At fylkeskommunen skal ha gode støtteordninger for utøvende kunstnere
- Opprettholde støtteordninger for deltagelse i kulturtilbud for marginaliserte grupper
- Styrke formidlingsarbeidet for historiske lokaliteter, helleristninger, gravminner, andre fortidsminner og immateriell kulturarv i fylket
- Arbeide for et sterkere kulturminnevern
- Oppfordre kommunene til å utvikle gode møteplasser og kreative nabolag
- Opprettholde støtten til lokale kulturfestivaler og rusfrie kulturarrangementer

- Legge til rette for å rehabilitere og ivareta eksisterende bygningsmasse, både av hensyn til ressursbruk og kulturminnevern
- Satse videre på fylkesbiblioteket som kompetanse- og informasjonssenter, og styrke folkebibliotekenes viktige rolle som ikke-kommersielle, lokale møteplasser, med et tilbud som oppleves som engasjerende og relevant for befolkninga
- Jobbe for å heve den estetikk-faglige kompetansen i kommunene
- Bevare nynorsk som sidestilt med bokmål i offentlig kommunikasjon
- Ta vare på sør-samisk, skogfinsk og romanifolks/tateres kulturarv
- Videreføre ordningen med ”Den kulturelle skolesekken” og ”Den kulturelle spaserstokken”

4. ENERGI OG KLIMA

Global oppvarming er en av vår tids største utfordringer, og menneskelig aktivitet med tilhørende utslipp av klimagasser er hovedårsaken til oppvarminga. Et stadig varmere klima uttrykker seg blant annet i ustabile årstider samt større og mer intense nedbørmengder, som vil føre til mer overvann, flom og skred. Klimautfordringene har lokale konsekvenser og må håndteres lokalt. Det er viktig å gjøre en størst mulig innsats nå for å bremse, og helst stanse, den globale oppvarmingen. I tillegg er det allerede nødvendig at vi tilpasser oss et endret klima.

Vi ønsker at Innlandet fylkeskommune etablerer nettverkssamarbeid om klima og klimatilpasning med kommunene og andre relevante aktører i regionen. Som regional planmyndighet kan fylkeskommunen bidra til et nødvendig kompetanseløft i samtlige kommuner i Innlandet og veilede dem i sitt arbeid, slik at de står bedre rustet til å håndtere sine lokale utfordringer.

Før det kan tillates utbygging av nye kraftverk i Innlandet, må det foreligge en nasjonal plan, og deretter en regional plan, som vurderer behovet for utbygging og hvor det er mest hensiktsmessig og effektivt å bygge ut. Planene skal sikre at utbygginger skjer på de stedene der de gjør minst skade på økosystemene, og har lavest konfliktgrad med annen arealbruk. Utredninger av miljøkonsekvensene ved kraftutbygginger må gjennomføres for hele fylket eller den aktuelle vannregionen. Den samlede belastningen alle enkeltprosjektene kan ha på naturmiljøet må redegjøres for.

Fylkeskommunen har et ansvar for energieffektiv drift av egne bygg, men må også fortsette med energi- og klimarådgivning til kommunene. Fylkeskommunale bygg skal være fyrstårn for miljø- og klimavennlig bygging, rehabilitering og drift.

Ved å satse på ENØK og fornybare energikilder, ønsker vi å gi "oljeeventyret" en lykkelig slutt. Energipolitikken må ses i sammenheng med forbruk generelt, og utformes slik at de ikke rammer sosialt skjevt. Vi vil gjøre det lettere for innbyggerne i Innlandet å velge miljøvennlig.

Innlandet MDG vil:

- Utvikle et sterkt nettverk for klimatilpasning for kommuner og andre relevante aktører
- Veilede kommunene i klima- og energiplanlegging
- Si nei til all utbygging av vindkraft som truer urørt natur og estetiske verdier og kulturminner.
- Stanse utbygging av nye anlegg for kraftproduksjon før det foreligger en nasjonal plan for kraftutbygginger
- Iverksette ENØK-tiltak i bygningsmasse eid av fylkeskommunen, og stille strenge krav til energi- og miljøstandard i nye byggeprosjekter
- Kartlegge mulighetene for bruk av solenergi i fylkeskommunens bygg
- At tre skal være det foretrukne byggematerialet i fylkeskommunale bygg
- Arbeide for opprusting av kraftnettet og modernisere gamle kraftanlegg
- At Innlandet skal bli et foregangsfylke for kortreiste og miljøvennlige innkjøpsordninger
- At alle virksomheter underlagt Innlandet fylkeskommune blir miljøfyrstårnsertifisert
- Stille krav om effektiv ressursbruk, kildesortering og avfallshåndteringsplan i samtlige fylkeskommunale virksomheter
- Jobbe for at det skal være enkelt å levere gjenstander til gjenbruk
- Jobbe for at Innlandet fylke skal bli klimanøytralt innen 2025
- Fylkeskommunale bygg skal ha grønne tak, og eller produsere miljøvennlig strøm
- Nye fylkeskommunale bygg skal ha plussstandard som minimum. Eksisterende bygg skal innføre ENØK-tiltak og miljøfyrstårnsertifiseres som minimumkrav
- Jobbe for at anleggs- og byggeplasser blir fossilfrie

5. ET SUNT NATURMILJØ

En bærekraftig utvikling i Innlandet krever gode planer og strategier for ivaretagelse av et sunt naturmiljø der produksjonsevne og biologiske mangfold opprettholdes. Det bidrar også til å bygge folkehelse og trivsel i befolkninga. Naturområdene i Innlandet innehar nasjonalt og internasjonalt unike naturverdier som må ivaretas. Det er derfor behov for politikk som ikke bare beskytter dagens naturverdier, men som også restaurerer opprinnelige naturmiljøer som har blitt ødelagt.

Grøntarealer og parker skaper trivsel og gir bedre psykisk og fysisk helse. De bidrar til biologisk mangfold, bedre luftkvalitet og reduserer risikoen for oversvømmelser i et våtere klima. Vi forsvarer allemannsretten og vil holde strandlinja og vassdrag tilgjengelig for folk. Gode steder og naturgleder er til for å deles.

Vi forsvarer dyrs egenverdi, og verner om naturmangfoldet. Områdevern er en viktig nøkkel til artsvern. Samfunnet må ta kostnaden ved å verne langt større og flere typer areal enn i dag. Kommuner og grunneiere må kompenseres når dette endrer næringsgrunnlaget. Vi må få bedre tiltak for å dempe rovdyrkonflikten. Dialog med berørte parter er en forutsetning for å få dette til.

Naturen er en viktig kilde til rekreasjon og opplevelser for mange. Derfor er det viktig å ta vare på det tradisjonelle friluftslivet ved å legge til rette for friluftaktiviteter for alle. Likevel er det viktig at menneskelig aktivitet også tar hensyn til dyr og planteliv. Vi vil verne om naturens fred ved å føre en restriktiv linje overfor motorferdsel og hyttebygging i utmark.

Fylkeskommunen må sette tydelige rammer for forutsigbar arealbruk i fylket. Tilstrekkelig miljøkartlegging er avgjørende for å hindre at utbygging kommer i konflikt med rødlistede arter og viktige landskapsverdier.

Innlandet MDG vil:

- Bygge opp rovdyrbestanden til et nivå med 8 – 10 helnorske ynglinger i året
- Arbeide for at innsjøer og vassdrag i fylket har god vannkvalitet og økologisk tilstand
- Støtte kartlegging og indeksering av naturverdier

- Sikre de gjenværende store og sammenhengende villmarkspregede områdene
- Begrense hytteutbyggingen
- Arbeide for å knytte sammen villreinens leveområder
- Stimulere kommunene til å bevare, videreutvikle og planlegge sammenhengende grønnsstrukturer for rekreasjon, biologisk mangfold, og håndtering av overvann
- Oppfordre kommunene til å begrense bruken av snøscooter og vannscooter
- Oppfordre til bærekraftig bruk av naturen og arts-mangfoldet i opplæring og turisme
- Verne myrområder mot utbygging og drenering
- Støtte lokale tiltak for å styrke pollinerende insekters livsvilkår med stede-gne planter og nedbrytbare insekthotell
- Støtte lokale tiltak for å styrke livsvilkårene til rødlistede arter

6. JORDBRUK OG SKOGBRUK

Det er formidable muligheter for utvikling av bærekraftige næringer basert på naturressurser i Innlandet. Landbruket og skogbruket må trekke på ny kunnskap og nye teknologier for å møte mulighetene i bioøkonomien. Landbruket i Innlandet har over lang tid blitt industrialisert og utviklingen har gått mot større enheter og mer ensidig drift. Flere steder i fylket er matjorda truet av nedbygging og oppdeling på grunn av vegutbygging og andre byggeprosjekter. Det er også utfordringer ved å opprettholde drift av dyrkbare arealer.

Et bærekraftig landbruk handler om å produsere nok trygg mat med minst mulig belastning på natur, klima og ressurser. Det er derfor viktig å tilrettelegge for nydyrking og bedre utnytting av utmarksbeitet samt økt bruk av utmarka der rovdyrkonflikten er lav. Nord- Østerdalen har en unik seterkultur som må bevares. For å kunne ivareta denne unike ressursen må regionen så langt som mulig skånes for økt rovdyrpress.

Kortreiste og lokalproduserte landbruksvarer er en viktig del av Innlandets identitet og kulturarv. Landbruket og skogbruket bør knyttes tettere opp til opplevels- og reiselivsnæringa. Vi mener det fortsatt må legges til rette for jakt, fiske og bærekraftig høsting av naturen. Vi mener det må stimuleres til nye næringer basert på naturressursene i fylket. Dette er spesielt viktig for en framtidig økonomi som på bedre måte utnytter naturressursene, ofte kalt bioøkonomi. God ressursforvaltning er en forutsetning for et bærekraftig samfunn og for et godt naturvern.

Kulturlandskap som er rike på kulturverdier og biologisk mangfold setter et vesentlig preg på vårt langstrakte fylke. I landbruket ligger et stort potensiale for å utvikle forebyggende helsetilbud og undervisningstilbud som "Inn på tunet".

Innlandet MDG vil:

- Gå i dialog med beitenæringa for å finne gode løsninger så utmarka kan brukes samtidig som vi har levedyktige stammer av rovdyr
- Stimulere skogbruket til å drive økologisk hensynsfullt
- Arbeide for å verne mer gammelskog

- Satse på lokal treforedling
- Jobbe for at fylket benytter seg av regionalt trevirke
- Støtte tiltak i landbruket som ivaretar naturmangfoldet, kulturlandskap, kulturminner og kulturmiljøer, og tiltak som hindrer erosjon og forurensning
- Ha et tydelig fokus på mulighetene ny teknologi kan skape innenfor skogbruk og landbruk
- At matjord skal vernes på lik linje med truede arter, økosystemer og naturtyper
- Kreve at matjord som bygges ned, erstattes med dobbelt så mye nydyrking
- Stimulere til direktesalg og lokal foredling av landbruksprodukter
- Foreslå et pilotprosjekt for en regionale gjeter-ordning med gunstige skattevilkår
- Stimulere landbruket til bærekraftig og samfunnsnyttig produksjon med fokus på økologisk drift og redusert bruk av plantevernmidler
- Storstilt satsing på metanfangst og produksjon av biogass og diesel fra lokale kilder som husdyrgjødsel og skogvirke for å gjøre bonden selvforsynt med grønt drivstoff.
- Ha en restriktiv holdning til GMO
- Vern av myra.

7. GRØNN NÆRINGSPOLITIKK

Næringslivet er en viktig drivkraft for utviklinga. Et godt fungerende næringsliv sørger for at vi har arbeidsplasser i årene som kommer. Innlandet MDG vil være tydelige overfor næringslivet gjennom å gi gode og langsiktige rammevilkår der bærekraft vektlegges sterkt. Innlandet er et fylke med mange talentfulle og kreative innbyggere. Vi vil sørge for at det er god grobunn for en yrende underskog av gründerbedrifter.

De Grønne mener Fylkeskommunen og kommunene bør stimulere til at kompetanse og kunnskap kan spres mer effektivt blant sine innbyggere, gjennom å støtte utviklingstiltak og etablere kreative møteplasser tilgjengelige for alle. Dette kan bidra til å utvikle nye og styrke eksisterende kompetansenettverk i hele fylket. Vi må satse mer på rådgivning for entreprenørskap og nettverksbygging der kunnskap, ideer, ressurser og stordriftsfordeler kan deles, også mellom mindre virksomheter.

For å møte utfordringene som Innlandet, Norge og verden omkring oss står overfor må fylket sørge for innovasjon og skape best mulige forutsetninger for en grønn omstilling – flere arbeidsplasser, bedre velferd og satsing på miljøteknologi. Behovet for ideer, mot og initiativ er stort. En sterkere internasjonal orientering kan også bidra til en positiv utvikling av næringslivet i Innlandet.

Vi vil etablere sosiale inkubatorer og møtearenaer der entreprenører kan dele hverandres kunnskap, ressurser, nettverk og kapitaltilgang. Det vil fremme nye næringer og gi nytt liv til gamle grønne næringer.

Innlandet MDG vil:

- Arbeide for utvikling av næringer innen miljøteknologi, renovasjonsselskapene, fornybar energi og sirkulærøkonomi
- Legge til rette for direkte salg og arbeide for økt omsetning av lokale varer via kjedebutikkene
- Øke andelen økologiske, lokalproduserte og rettferdige handel-sertifiserte matvarer i offentlige kantiner
- Sikre etablering av regionale sentre for entreprenørskap og innovasjon, der entreprenører, annet næringsliv, læresteder, og aktuelle offentlige in-

stanser samarbeider om å skape vekst i sosialt og grønt entreprenørskap

- At fylkeskommunen melder seg inn i Initiativ for Etisk Handel (IEH)
- Stimulere til økt samarbeid mellom gründermiljøer i Innlandet og utlandet
- Støtte bedrifter som ønsker å satse på sosialt entreprenørskap
- Støtte opp om lokale kunnskapsmiljøer som bidrar til å utvikle framtidens arbeidsplasser
- Utvikle en tilskuddsordning og satsing på jobbskaping med toleranse og kreativitet i fokus, mynnet spesielt på små foretak og entreprenørskap
- Åpne for forsøk med 6-timersdagen i fylkeskommunen
- Innføre kurtax (turistfond) som skal gi muligheten til miljøvennlig transport og mer attraktive destinasjoner.

8. FOLKEHELSE

God helse – både fysisk og psykisk - er vår viktigste ressurs. Folkehelseloven har som grunnleggende prinsipp at vi må tenke forebyggende tiltak i alle sektorer. Arbeidet med å fremme god folkehelse må derfor gjennomsyre alle arenaer i samfunnet både for å forebygge sykdom og skader, men like mye for at folk skal kjenne at de har gode og meningsfulle liv. Både lokalmiljøet rundt oss, arbeidsplassen vår og naturen påvirker helsen vår. Herunder kommer ikke bare helsetjenestene som vi benytter oss av når vi blir syke, men hele opplevelsen av vårt hverdagsliv gjennom fritidsaktiviteter, kultur, idrett, jobb, bolig og sosiale møteplasser.

Kroniske sykdommer og psykiske helseplager, som i sin tur kan bidra til ensomhet, har blitt en stadig større utfordring, men kan i stor grad forebygges.

Barn og unge synes å slite mer med psykiske lidelser enn tidligere. Dette fører til forringet livskvalitet både for de unge og for deres pårørende. Det fører til høyt skolefravær, mindre deltakelse i aktiviteter sammen med jevnaldrende og isolasjon.

Ensomhet er blant dagens største folkehelseproblem. Dette gjelder særlig dem som står utenfor arbeidslivet og som har dårlig nettverk. Ensomhet ser ut til å øke med alderen ettersom fysiske hindringer gjør det vanskeligere å oppsøke venner eller delta i ulike aktiviteter. Det er derfor viktig å legge til rette for at alderdommen ikke skal preges av isolasjon.

For å opprettholde en god folkehelse kreves satsing på forebygging, før behandling. Det innebærer flere lavterskeltilbud, økt fokus på psykisk helse, og mer oppsøkende virksomhet rettet mot ressursvake grupper. Idrett og friluftsliv, kunst og kultur gir bedre livskvalitet og helse, og danner viktige bestanddeler i det bærekraftige livet i Innlandet. Når behandling kreves, må tilbudet være tilgjengelig.

Innlandet MDG vil:

- Sikre viktige tur- og friluftslivsområder gjennom føringer for kommunenes planlegging i regionale planer
 - Arbeide for et godt tannhelsetilbud i hele fylket
 - At foreldre med små barn tilbys kortere arbeidstid slik at de får tid til meningsfulle aktiviteter med barna
 - Fortsette arbeidet for å styrke folkehelsen i Innlandet, og videreføre satsinger på idrett og friluftsliv
 - Satse på kreativ virksomhet som teater- og musikkutøvelse, husflid og kunst
 - Inngå avtaler med gårdsbruk hvor barn og unge kan få nærkontakt med dyr og/eller lære om matauk
 - Stimulere til etablering av møteplasser på tvers av kulturer og generasjoner
 - At tannhelsetjenester skal være gratis fram til fylte 25 år. Deretter skal de inkluderes i egenandelsordningen gjennom folketrygden
 - Miljøpartiet De Grønne vil ha et desentralisert helsetilbud som er lett tilgjengelig der folk bor
 - Offentlige kantiner skal servere bærekraftig og sunn mat, og ha et fullverdig plantebasert alternativ hver dag
 - Innlandet MDG vil at det utredes et forsøksprosjekt på borgerlønn i minst en av fylkets kommuner
- Innlandet MDG vil bevare akuttsykehusene i regionen, utvikle helseforetaksmodellen og gi styringen tilbake til de folkevalgte, og fagpersonell

9. UTDANNING OG SKOLE

Skolene skal vise vei mot et grønnere, åpnere og mer inkluderende samfunn. Vi vil ha en skole der karakterer er et middel og ikke et mål. Vi ser med bekymring på den økende fremmedgjøringen overfor natur og landbruk. Fysisk aktivitet og naturopplevelser kan motvirke dette og bør derfor inngå som en fast del av skolehverdagen.

Miljøpartiet De Grønne ønsker et mer fleksibelt forhold mellom skole og arbeidsliv, og mer variasjon mellom teori og praksis. For å omstille Norge trenger vi både de kloke hodene og de kloke hendene som finnes på yrkesfag.

Det krever nytenkning gjennom hele skoleløpet, samt tiltak rettet mot arbeidsmarkedet og næringslivet. Mer praktiske læringsarenaer utenfor klasserommet kan etableres gjennom tettere samarbeid med lokale bedrifter.

I den videregående skolen er det en utfordring å opprettholde ungdommenes motivasjon for teoretiske fag. Det store frafallet fra videregående skoler kan reduseres hvis det blant annet blir enklere å ta en yrkesutdanning med vesentlig mer innslag av praksis gjennom hele skoleløpet enn i dag. Ungdommer er forskjellige og lærer best på ulike måter, og praktiske ferdigheter må anses som grunnleggende. Mer vektlegging av praktiske og kreative tilnærminger, samt tettere oppfølging av elevenes psykiske helse og sosiale miljø, kan bidra til å forhindre frafall.

Vi vil sikre en god skolehverdag for alle elever. Skolen skal bidra til å skape kompetente, reflekterte og aktive medborgere. Skolen må knyttes sterkere opp mot lokalsamfunnet. Framtidas samfunn vil etter spørre andre kompetanser enn de som var sentrale i industrialiseringa, vi trenger kreative, lærelystne og motiverte barn og unge som forstår sammenhengene i bærekraft og i fornybarsamfunnet.

Innlandet MDG vil:

- Bidra til å gi yrkesfagene et statusløft
- Sikre videregående skoler i alle fylkets regioner
- Styrke kontakten mellom skolen og lokalsamfunnet ved å la elevene få utføre samfunnsnyttige oppgaver som ledd i undervisninga

- Fremme velferdstjenester på gårdsbruk som en alternativ metode for økt trivsel, læring og mot frafall i skolen
- Styrke tilbudet om voksenopplæring - åpne for muligheter for hovedfagsperioder på videregående skole
- Kontinuerlig yrkesforberedende veiledning under hele studieløpet på videregående skole – ha yrkesrelevant praksisopplæring fra første år på yrkesfaglige program i videregående skole
- Sikre at undervisningen i fellesfag på yrkesfag tilpasses de ulike yrkesretningene
- Inkludere krav om lærlingplasser i offentlige anbudsbeskrivelser
- Sørge for at elever får faglig oppfølging på tilpasset nivå
- Gi elever med begrensede norskkunnskaper omfattende og tilpasset oppfølging
- Sterkt redusere krav til rapportering som ikke fremmer læring
- Sørge for at alle elever får frukt og grønnsaker minst én gang om dagen
- Styrke de praktisk-estetiske fagene
- Oppdatere utstyrsparkene ved de videregående skolene
- Legge til rette for mer undervisning utenfor klasserommene
- Gi alle elever rett til gratis psykologstøtte gjennom skolen og sikre tilstrekkelige sosialpedagogiske ressurser
- Styrke veiledningstilbudet, blant annet ved å etablere lærlingsentre der elever og bedrifter kan komme i kontakt med hverandre
- At ungdommer skal følges opp om de dropper ut av videregående skole, for å bidra til at de kommer seg inn på arbeidsmarkedet og får en aktiv og deltagende rolle i samfunnet
- Sørge for at skolebygg har en forsvarlig tilstand og et godt inneklima
- Videreføre arbeidet med forebygging for å forhindre mobbing og selvmord blant unge

10. REGIONAL PLANLEGGING

Miljøpartiet De Grønne mener fylkets arealer må forvaltes med tanke på innbyggernes behov samtidig som vi løser miljøproblemene. Vi har ikke ubegrenset med landbruksarealer, og må derfor stanse nedbygginga av matjord. Vi mener all planlegging må ha som mål å begrense inngrep i dyrka jord og naturområder.

Når det er behov for å bygge boliger, ønsker vi heller å fortette i områder der det allerede er bygget enn å beslaglegge nye områder. Effektiv bruk av arealer er et viktig prinsipp for å opprettholde norsk matproduksjon. Gjennom å satse på å fortette innenfor allerede bebygde arealer, kan vi spare verdifull matjord, kulturlandskap og kulturminner, rekreasjonsområder og viktige naturområder. Vi mener fylkeskommunen må definere hensiktsmessige byggegrenser for by- og tettstedsutviklinga. Dette skaper forutsigbarhet for eiendomsutviklere og gjøre det mer lønnsomt å fortette enn i dag. En konsentrert bebyggelse gjør at det blir billigere å investere i offentlige infrastruktur, byrom og grøntarealer.

Fortetting og samlokalisering øker trivselen og livskvaliteten i hverdagen, fordi det legger til rette for varierte tilbud på konsentrerte områder og flere urbane kvaliteter. Det kan også bidra til å redusere det daglige transportbehovet. Utover dette er det viktig å satse på miljøvennlig transport for å knytte bo- og arbeidsområdene sammen.

Bevaring og gjenbruk av eksisterende bygningsmasse er god miljøpolitikk. Byggebransjen er blant de største kildene til utslipp av klimagasser. Ved å bevare viktige og spesielle bygninger, tar vi bedre vare på vår kulturarv. I Innlandet er det mange viktige kulturminner og kulturmiljøer. Det er fylkeskommunen som har ansvaret for å forvalte og formidle kulturverdiene og føre kulturarven videre. Alle har rett til medvirkning i plansaker. I dag er det slik at innbyggerne ofte føler seg overkjørt i byutviklingssaker, av og til også i eget nærmiljø. Vi vil jobbe spesielt for å styrke naboers, barn og unges og minoriteters reelle mulighet for medbestemmelse.

Innlandet MDG vil:

- Følge opp den europeiske landskapskonvensjonen med en regional plan for landskapsforvaltning, for å verne om viktige landskapsverdier samtidig som muligheter for bruk og utvikling sikres der det er forsvarlig
- Stimulere til sosialt og økologisk hensynsfull by- og stedsutvikling
- At medvirkning i planarbeid skal styrkes, ved å bedre informere om hvordan - samt senke terskelen for at - innbyggerne kan delta mer i regionalt plan- og utviklingsarbeid
- Øke bruken av regionale planer for å bedre samordne areal- og transportplanlegging av hensyn til bærekraftig utvikling, ivaretagelse av naturmangfold, livskraftige lokalsamfunn, verdifulle kulturlandskap og jordvern. Bistå kommunene med planfaglig kompetanse
- Oppfordre kommunene til å styrke sine offentlige rom i byer og tettsteder, slik at gater, parker og plasser blir trivelige steder tilrettelagt for sosiale aktiviteter og rekreasjon

11. EN MYK SAMFERDSELSPOLITIKK

Innlandets samferdselspolitikk har til nå vært preget av vedvarende tilrettelegging for privatbilisme. Fotgjengere, syklistene og biler skal kunne bevege seg mest mulig uavhengig av hverandre, spesielt utenfor byområdene. Å skille disse tre typene trafikanter gir både økt trivsel, framkommelighet og færre ulykker.

Transport står for halvparten av de totale klimagassutslippene i Innlandet. Det er derfor viktig med bedre samordning av areal- og transportplanleggingen. Konsentrert utbyggingsmønstre i tilknytning til kollektivknutepunkt på strekninger med godt kollektivtilbud er en viktig strategi for å redusere transportbehovet og stimulere til mer miljøvennlige transportformer. Det må legges til rette for at kollektivtransport blir det naturlige valget når man skal reise i og mellom tettsteder og til og fra jobb.

I områder hvor biltransport er nødvendig, må fylket bidra til ordninger som belønner samkjøring og andre energieffektive metoder.

Innlandet MDG vil:

- Opprette en el-fergeforbindelse mellom Hamar og Gjøvik
- Følge opp Mjøsbystrategien med en avtale mellom staten og kommunene
- Legge til rette for at flest mulig reiser kan foregå på beina, med sykkel, kollektivt eller med el-bil
- Føre en samferdselspolitikk som klart prioriterer myke trafikanter og kollektivtrafikk
- Legge til rette for at ansatte og politikere i fylkeskommunen velger den reisemåten som i praksis er mest miljøvennlig
- Stimulere til en knutepunktsutvikling der alle nødvendigheter finnes innenfor rimelig gangavstand fra trafikale knutepunkter
- Stimulere til et løft for bedre sykkelparkeringer ved kollektivknutepunkt og viktige målpunkt
- Gjøre det lettere å ta med sykkel på bussen, og tilrettelegge for sykkelparkering ved bussholdplassene
- Styrke kollektivtilbudet for alle som er avhengige av kollektivtransport
- Økt satsing på miljøvennlige busser
- Arbeide for elektrifisering av Rørosbanen og Solørbanen
- Stimulere til økt samkjøring og bildeling
- Oppruste Gjøvikbanen og knytte den sammen med Dovrebanen
- Gjenåpne Valdresbanen
- Utvide nattbusstilbudet natt til lørdag og natt til søndag
- Øke antall bussavganger på hverdager, spesielt i rushtida
- Videreføre, utvide og formidle tilbudet bestillingsbuss, og innføre dette i helger og tilby dette når busser er innstilt som på søndag på dagtid
- Gå imot utbygging av firefelts motorveger
- Jobbe for trygge skoleveger
- Bygge flere gang- og sykkelveger også mellom tettstedene
- Arbeide for økt trafiksikkerhet
- Utnytte potensialet fra lokale renovasjonsanleggetil kollektivtransport og andre mulighetsområder
- Det tas hensyn til kollektivtilbudet i valg av møtested og møtetidspunkt for møter i fylkeskommunen, og at det oppfordres til samkjøring
- Beholde tilgang på kollektivtilbud hele året uavhengig av ferieavvikling på skolene

miljøpartiet
de grønne

Innlandet

FOR MENNESKER

OG MILJØ

MDG Innlandet
innlandet.mdg.no

Bli medlem!
www.mdg.no/bli_medlem